

Den forsvundne forsvarspolitik

Hvorfor ville danske politikere ikke diskutere forsvarspolitik under den seneste valgkamp? Er det fordi emnet forekom uden betydning eller stikker der noget andet bag?

Af historiker Robert Petersen

Publiceret i [Berlingske](#) den 20. juni 2015

Valget er overstået og et nyt folketing er blevet valgt. Nulvækst i den offentlige sektor, udlændingepolitik og boligskat var nogle af de varme emner i valgkampen. Et emne glimrede dog ved sit fravær: den danske forsvarspolitik. Forsvarets tre store fagorganisationer – CS, HOD og HKKF – prøvede ellers at sparke en debat i gang ved at skrive et åbent brev til de respektive partier. I brevet påpegede fagforeningerne nogle af de problemer, som plager dansk forsvarspolitik og dermed deres egne medlemmer. Det gennemgående svar tilbage var, at politikerne forstod bekymringen og gerne ville tale om den, men at valget først skulle overstås.

Det er i den forbindelse værd at reflektere over, hvorfor emnet ikke fyldte mere i valgkampen. En mulig årsag er, at emnet kun interesserer en mindre del af befolkningen. En anden mulig årsag er, at dansk forsvarspolitik bygger på en høj grad af konsensus. Selv det seneste forsvarsforlig (som blev vedtaget i 2012 og som indebar besparelser på knap 3 mia. kroner eller 15 procent på forsvarsbudgettet) blev vedtaget med et stort flertal. Det er svært at rejse en debat om noget, som næsten alle er enige om.

Der kan også være en tredje årsag til den larmende tavshed: At danske politikere i varierende grad ved, at den eksisterende forsvarspolitik er uholdbar, men at det vil koste dyrt at lave om på den. Som formanden for CS, Jesper K. Hansen, har udtalt: "Politikerne tør ikke tage debatten, fordi de godt er klar over, at de vil stå med en dårlig sag. Der er blevet skåret for meget på vores forsvar og sikkerhed, og det ved de godt."

Hvad er de vigtigste problemer, som plager den danske forsvarspolitik? Der er givetvis forskellige bud på det, men jeg vil fremhæve følgende: Den nuværende forsvarspolitik kører i mange henseender videre på det spor, som blev anlagt i forbindelse med forsvarsforliget i 2004. Dengang blev territorialforsvaret nedlagt og alle de militære ressourcer blev omlagt til Forsvarets internationale operationer. Antagelsen var, at der ikke var nogen trusler i det danske nærområde og heller ikke ville opstå nye trusler. Antagelsen var også, at Forsvaret i stedet kunne satse på internationale operationer. Det havde politikernes opbakning og det nød bred tilslutning internt i Forsvaret.

I praksis viste de internationale operationer sig at være mere besværlige end oprindeligt antaget. Forsvarets problemer med økonomistyring og en række fejlslagne materielanskaffelser skabte en voksende civil-militær mistillid, som desuden blev forøget af en række politiske kriser såsom Jægerbogs-sagen. Selvom disse skandaler havde et meget komplekst sagsforløb var det politisk opportunt at placere ansvaret for dem på Forsvarets militære ledelse, Forsvarskommandoen. Den militære ledelse blev derfor lagt sammen med Forsvarsministeriet for at sikre mest mulig politisk kontrol. Den nuværende forsvarschef er i dag politisk udnævnt og har samtidig fået beskåret sit ansvarsområde. Fordelen ved denne ordning er, at det letter mulighederne for reformer. Risikoen er, at den militære faglighed kan være gået fløjten.

Forsvarets internationale operationer er samtidig løbet ind i en identitetskrise. Målet med Forsvarets internationale engagement at skabe stabilitet og fremme demokrati i udlandet. Selv nu er det kongstanken, at stadig færre og mere højteknologiske danske styrker skal løfte opgaver globalt. Men som Irak og Libyen viser, kan præmissen meget vel være forkert. Danmark deltog sammen med USA i invasionen af Irak i 2003 og sendte efterfølgende tropper til den sydlige del af landet. De sidste danske tropper blev trukket ud af Irak i 2007. USA trak sig ud i 2011. Irak blev derefter næsten glemt indtil skabelsen af Islamisk Stat (IS) i Syrien og Irak tvang Vesten til at gøre noget. Danske kampfly

deltager i dag i en luftkrig for at bremse IS, som dog fortsætter med at rykke frem. Det er nok det mest klare tegn på, at invasionen af Irak i 2003 hverken fik skabt et demokrati eller blot en levedygtig irakisk stat.

I Libyen kastede danske kampfly næsten en femtedel af de bomber, som blev anvendt i luftkrigen mod diktatoren Muammer Gadaffi i 2011. Rent militært var det en forbilledlig indsats ydet af de danske piloter, som gjorde meget for at knuse et forhadet diktatur. Hvad der fulgte er desværre en hel anden historie. Libyen er i dag i borgerkrig, IS ved at etablere sig og landet har samtidig udviklet sig til et transitområde for alle de flygtninge, som prøver at nå Europa via Middelhavet. Mange drukner undervejs.

Paradoksalt nok understreger det voksende kaos i Mellemøsten og Nordafrika også behovet for Forsvarets internationale opgaver. Det er svært at se, hvordan IS kan bremses på anden vis end gennem en robust militær indsats. Det er svært at se, hvordan Libyen kan stabiliseres uden brug af væbnede styrker. Forsvarets internationale opgaver skal ikke opgives, men de bør gentænkes.

Forsvarets muligheder for at spille en fortsat global rolle undergraves uheldigvis af den nye situation i Europa. Indtil for halvandet år siden var holdningen fortsat, at et stadig mere autoritært og antivestligt Rusland var uden betydning for dansk sikkerhed. Den russiske annektering af Krim, krigen i det østlige Ukraine og truende adfærd i forhold til de tre baltiske lande har sat spørgsmålstegn ved den antagelse. Det sikkerhedspolitiske klima forværres efterhånden måned for måned. Sverige og Finland har jagtet formodede ubåde i deres farvande; NATO er nærmest dagligt i nærkontakt med russiske kampfly; en estisk efterretningsofficer er blevet kidnappet og ført til Rusland; Litauen har meldt om russiske krigsskibe i deres farvande.

Selv Danmark er ikke gået ramt forbi. I marts truede den russiske ambassadør, Mikhail Vanin, Danmark med et atomangreb, hvis danske krigsskibe indgik som led i et amerikansk raketskjold. I forbindelse med folkemødet på Bornholm i juni 2014 øvede russiske bombefly sig i at bombe mål på øen. I forbindelse med dette års folkemøde behøvede danske politikere bare at løfte hovedet og se amerikanske B52-bombefly i luften over Bornholm. De amerikanske bombefly øvede sig i at minere Østersøen – en meget nyttig evne, hvis den nye kolde krig med Rusland pludselig bliver ”varm”.

Danmark er medlem af forsvarsalliancen NATO, som på papiret er Rusland klart overlegen. I praksis er NATO en alliance i splid med sig selv. Et medlem – USA – står for over 70 procent af alle forsvarsudgifter. Tilbage i 1999 var tallet 55 procent. Trods de voksende spændinger i Europa fortsætter flere NATO-lande med at skære ned på deres væbnede styrker. Storbritannien har i dag en hær, som er på størrelse med den britiske hær i 1770’erne. En meningsmåling fra Pew Research Center viste desuden i juni, at selv hvis et NATO-medlem skulle komme under direkte angreb ville et flertal i Frankrig, Italien og Tyskland ikke gå i krig. Et flertal tog det samtidig for givet, at USA ville gå i krig for hele NATO. Der er tal, som må vække glæde i Moskva og vrede i Washington.

Danmark har i dag et meget lille, højteknologisk militær, som skal kunne gennemføre internationale operationer verden over, men som også bliver konfronteret med trusler helt tæt på Danmark. Danmark kan ikke håndtere alle trusler alene, men det er svært at sige, hvor robust NATO længere er. Vil tyrkerne og grækerne virkelig dø for os? Vil tyskerne? Den store tavshed om forsvarspolitikken i valgkampen kan i første omgang undre, men giver ved nærmere eftersyn god mening. Hvorfor vække de sovende hunde og blive konfronteret med ubehagelige spørgsmål uden klare svar? Så hellere ”business as usual”. Problemet er, at de nuværende trusler og udfordringer forsvinder ikke ved at lurepasse. Valget er overstået. Nu er det tid til at udvise politisk mod og diskutere fremtidens forsvarspolitik.